OPLEIDING DUURZAME GEBOUWEN

MOBILITEIT EN DUURZAME GEBOUWEN

LENTE 2022

Universele toegankelijkheid

Simulatieworkshop (motorische en visuele beperking)

Cédric MARLIERE en Marianne DEGROOTE

bruxelles environnement leefmilieu brussel .brussels

Atingo

DOELSTELLINGEN VAN DE PRESENTATIE

- Deze bewustmaking voor universele toegankelijkheid beoogt het volgende:
  - het onderzoeken en ervaren van handicapsituaties
  - zich bewust worden van de hindernissen en obstakels waarmee mensen met een handicap bij hun dagelijkse verplaatsingen worden geconfronteerd
  - het bepalen van het doelpubliek dat toegang tot de betreffende omgeving moet hebben
  - een werkmethode vastleggen
  - ervaringen delen aan de hand van een fotoreportage

- Na de presentatie dient u in staat te zijn:
  - de regelgeving met kritische blik te bekijken
  - de referentiewerken te raadplegen met het oog op een daadwerkelijke toegankelijkheid
  - vanaf het schetsontwerp rekening te houden met de toegankelijkheid van uw project
  - de werkmethode toe te passen

INHOUDSOPGAVE

SIMULATIE

ENKELE BEGRIPPEN VERBONDEN AAN DE TOEGANKELIJKHEID

WETGEVEND KADER

IN DE PRAKTIJK

- Werkmethode
- Voorbeelden: fotoreportage

4 EXPERIMENTEEL ONDERZOEK

Traject in een rolstoel

- Het gebruik en de bediening van de rolstoel begrijpen
- De verplaatsingsmoeilijkheden opsporen
- De functies van het gebouw testen (aangepast loket, liften, instructies/aanwijzingen, koffiemachine, enz.)

Traject met blinddoek en mobiliteitsstok (blindenwandelstok)

- Gebruik van de stok (alleen)
- Het gebouw verlaten en oversteken via een zebrapad
- Begeleidingstechniek

Debriefing

INHOUDSOPGAVE

SIMULATIE

ENKELE BEGRIPPEN VERBONDEN AAN DE TOEGANKELIJKHEID

WETGEVEND KADER

IN DE PRAKTIJK

- Werkmethode
- Voorbeelden: fotoreportage

“HANDICAP" - DEFINITIES

Wereldgezondheidsorganisatie (WGH)

- Niet alleen een gezondheidsprobleem
- Interactie tussen individu en maatschappij

Verenigde Naties (VN)

- Interactie tussen personen met een incapaciteit en gedrags- en omgevingsbarrières

Beperking en incapaciteit = OORZAAK

Handicap = GEVOLG

7 DOELSTELLING VAN TOEGANKELIJKHEID

"Een persoon met een handicap in een toegankelijke omgeving is een valide persoon; een valide persoon in een ontoegankelijke omgeving daarentegen is een persoon met een handicap.
Met andere woorden, het is de architectuur die de handicap creëert of doet verdwijnen. "

Bron: vrije vertaling van een segment uit het werk "*Handicap et Construction*" van Louis-Pierre GROSBOIS

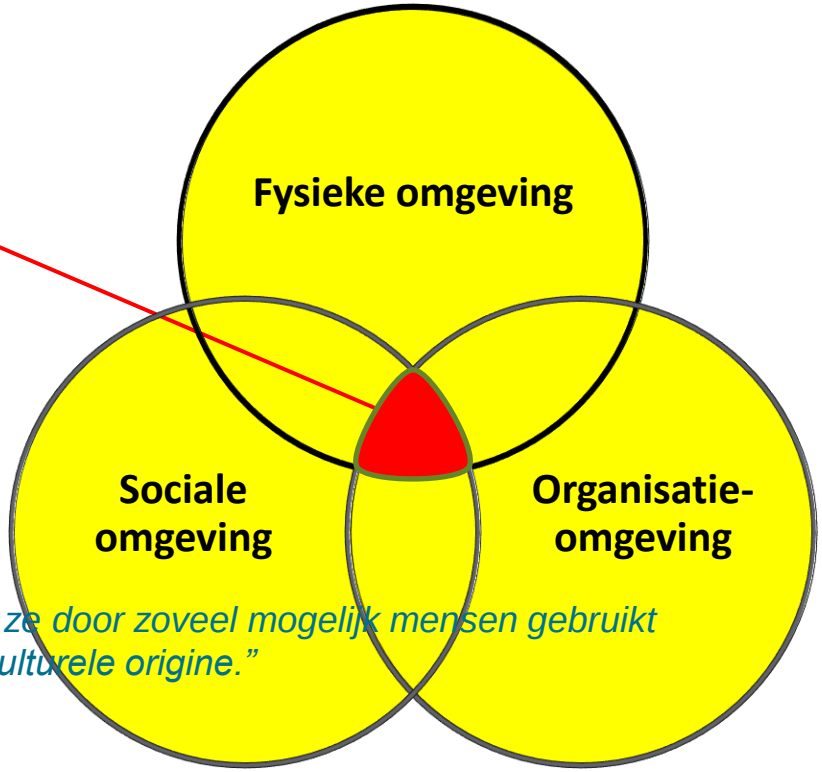
Iedereen de mogelijkheid bieden volop en volledig **autonoom** van het leven in de maatschappij te genieten.

Hoe?
Door in te grijpen op het niveau van **de omgeving.**

Bron: Statbel (ibsa.brussels) (Jaar: 2019)

DE 3 PIJLERS VAN DE TOEGANKELIJKHEID

De klantervaring wordt gecreëerd op het raakvlak van deze 3 domeinen. Het is de interactie tussen de 3 die de kwaliteit van de ervaring bepaalt.

➢ **GLOBALE AANPAK**

Ontwerp voor allen kan als volgt worden gedefinieerd:

"Het ontwerpen van producten, diensten en omgevingen zodat ze door zoveel mogelijk mensen gebruikt kunnen worden, ongeacht hun leeftijd, fysieke kenmerken en culturele origine."

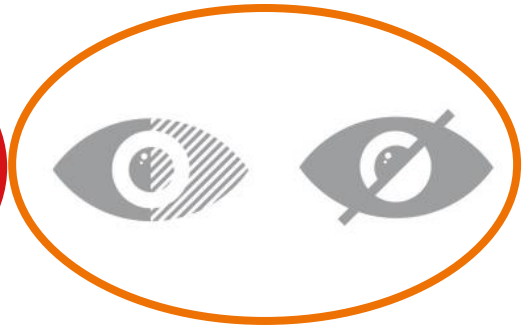
Bron: *Aragall, voorzitter van de beweging Design for all, 2002*

9 PERSONEN IN EEN HANDICAPSITUATIE (PHS)

motorische beperking

visuele beperking

auditieve beperking

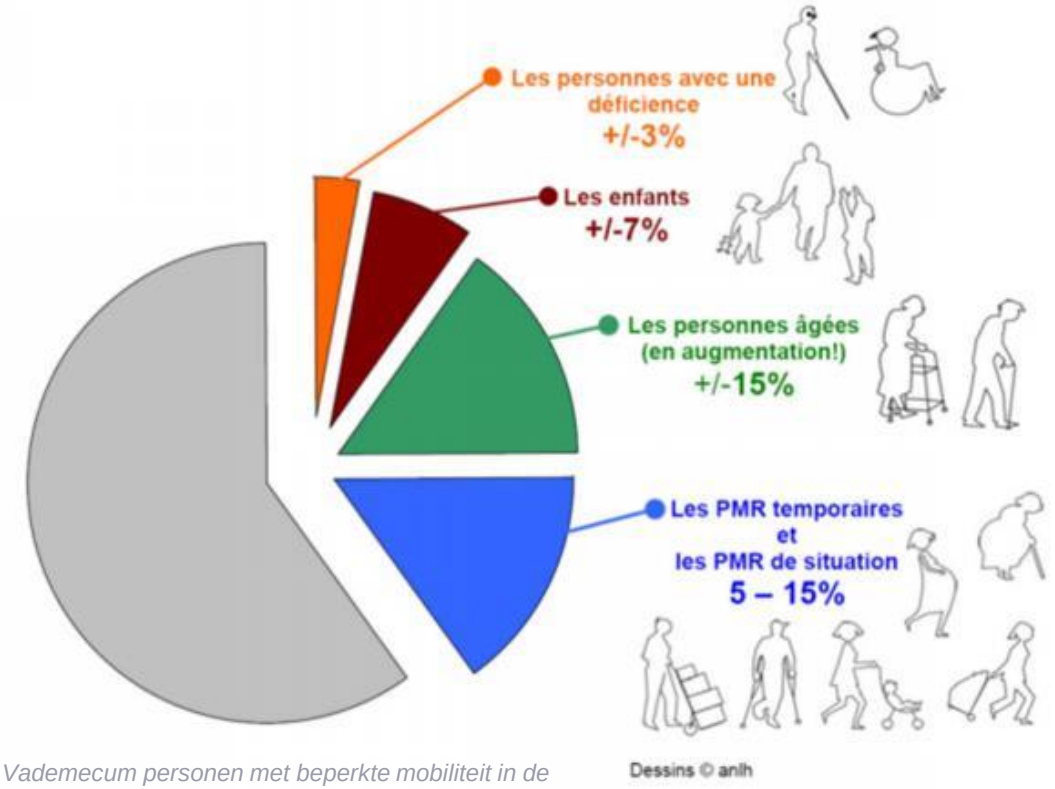
cognitieve beperking

10 PHS ➔ PBM

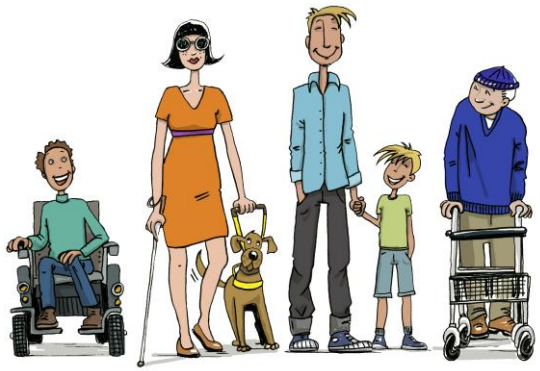

11 DOELPUBLIEK VOOR DE TOEGANKELIJKHEID

30 tot 40 %
van de bevolking

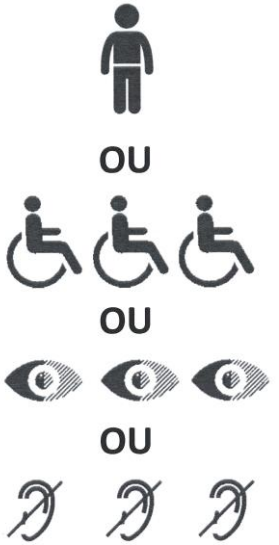
Bron: *Vademecum personen met beperkte mobiliteit in de openbare ruimte, Brussel Mobiliteit, mei 2008*

12

TOEGANKELIJK vs. AANGEPAST

≠

Toegankelijk ➔ Collectiviteit

Aangepast ➔ Individu

Specifieke collectiviteit ➔ Toegankelijk en aangepast

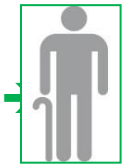
13

VOORNAAMSTE OMGEVINGSBEHOEFTEN

Motorische beperking

- **Vrije doorgang**sbreedte en **manoeuvreerruimte**
- Kenmerken van de **vloer/grond**
- Inrichtingen om **niveauveranderingen** te overbruggen
- **Beperken** van verplaatsingen en bewegingen
- **Vrije doorgangen**
- **Transferruimten**
- Zicht- en gebruiks**hoogten**
- **Vuist**bediening
- Bescherming tegen het aanraken van verwarmingslichamen, scherpe randen, enz.
- **Signalisatie**
- Onthaal van de **assistentiehond**
- **Rust**zone en -meubilair ➔
- **Beveiliging** van de verplaatsingen ➔

14

VOORNAAMSTE OMGEVINGSBEHOEFTEN

Visuele beperking

- Geluidsomgeving en **kwaliteit van de akoestiek**
- **Intuïtief gebruik** van de ruimte en de inrichtingen
- Beveiliging van **obstakels**
- Ondersteuning van visuele informatiedragers door **tactiele informatie** of **geluidsinformatie**
- **Vrije doorgang**sbreedte en -hoogte + **manoeuvreerruimte**
- Onthaal van de **geleidehond**
- Afwerking van de **oppervlakken** en **verlichting**somstandigheden ➔

15

VOORNAAMSTE OMGEVINGSBEHOEFTEN

Auditieve beperking

- **Verlichting**somstandigheden
- Afwerking van de **verticale oppervlakken**
- Configuratie van de **ruimte** en het meubilair
- **Visuele** transcriptie van de geluidsinformatie
- Geluidsomgeving
- **Akoestische kwaliteiten** ➔

ONTWERPCRITERIA

1. **Herkenbaarheid**
2. **Vloer zonder belemmeringen**
3. **Zonder treden noch drempels en vlak**
4. **Geen obstakels en voorkoming van gevaren**
5. **Voldoende manoeuvreerruimte**
6. **Voldoende vrije doorgang**
7. **Gebruik van de bedienings- en inrichtingselementen**
8. **Signalisatie**
9. **Gebruikscomfort**
10. **Evacuatie**

uittreksel uit de Ontwerpgids voor toegankelijke gebouwen

INHOUDSOPGAVE

SIMULATIE

ENKELE BEGRIPPEN VERBONDEN AAN DE TOEGANKELIJKHEID

WETGEVEND KADER

IN DE PRAKTIJK

- Werkmethode
- Voorbeelden: fotoreportage

19

OVERZICHT VAN HET WETGEVENDE KADER

Personenrecht

- VN-Verdrag
- Antidiscriminatiewet
- Handistreamingordonnanties
- Toegang voor assistentiehonden

Stedenbouwkundige voorschriften …

TOEGANKELIJKHEID VAN DE INFRASTRUCTUUR

1e nationale wet in 1975

- m.b.t. **de toegang van gehandicapte personen** tot gebouwen open voor het publiek
- vervolledigd door het KB van 9 mei 1977

Gewestelijke stedenbouwkundige voorschriften

- Brussels Hoofdstedelijk Gewest: **GSV**, titels IV & VII
- Waals Gewest: **CoDT** - **GRU** (ex CWATUP), art. 414 & 415
- Vlaams Gewest: Toegankelijkheidsverordening

TOEGANKELIJKHEID VAN DE INFRASTRUCTUUR

Toepassingsgebied van de stedenbouwkundige voorschriften

➔ alleen in geval van een **SV-aanvraag**…

handelingen en werken met betrekking tot:

- nieuwbouwwerken
- uitbreidingswerken
- zware verbouwingswerken
- bestemmingsverandering

VOORNAAMSTE STRUIKELBLOKKEN

Bijzonder toepassingsgebied

➔ Daar waar … ter beschikking van het publiek worden gesteld…

VOORNAAMSTE STRUIKELBLOKKEN

Technische voorschriften

➔ Voorbeeld: **Artikel 4** van de **GSV**

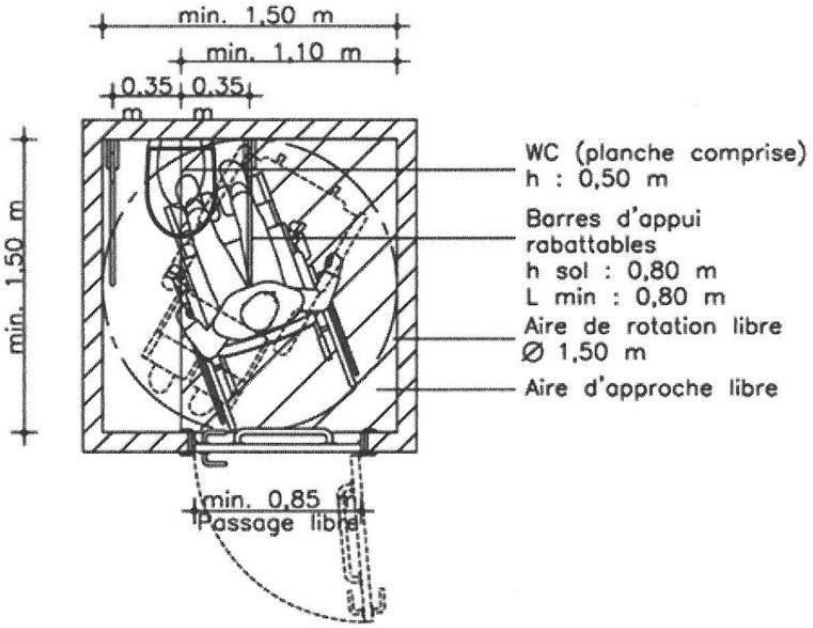
- betreffende de toegangsweg
- "*… Het oppervlak van de toegangsweg is hard en slipvrij, zonder hindernissen voor voeten of wielen. Het zorgt ook voor een goede oriëntatie van de slechtzienden en blinden.*"

24 VOORNAAMSTE STRUIKELBLOKKEN

Technische voorschriften

➔ **Voorbeeld**: schets uit de **reglementaire bijlagen** van de **GSV**

VOORNAAMSTE STRUIKELBLOKKEN

Wat zijn de voornaamste struikelblokken?

- Het **interpreteerbare karakter** van de verschillende (algemene en bijzondere) toepassingsgebieden
- De **afwezigheid van een definitie** van een plaats open of toegankelijk voor het publiek
- Het **interpreteerbare karakter** van bepaalde voorschriften
- De **controle** (op plan en na de uitvoering)

INHOUDSOPGAVE

SIMULATIE

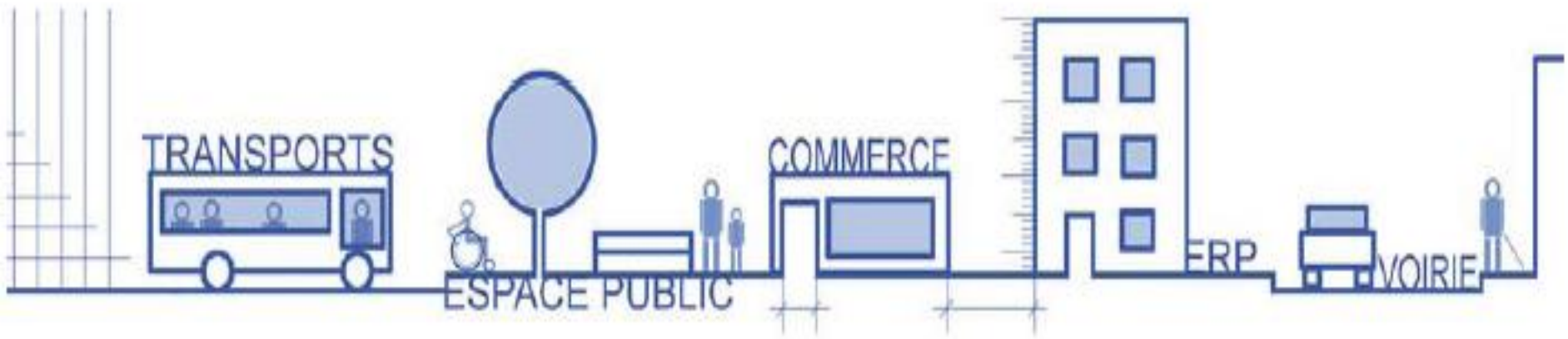
ENKELE BEGRIPPEN VERBONDEN AAN DE TOEGANKELIJKHEID

WETGEVEND KADER

IN DE PRAKTIJK

- **Werkmethode**
- Voorbeelden: fotoreportage

27 DE TOEGANKELIJKHEID WORDT VERZEKERD DOOR EEN KETEN…

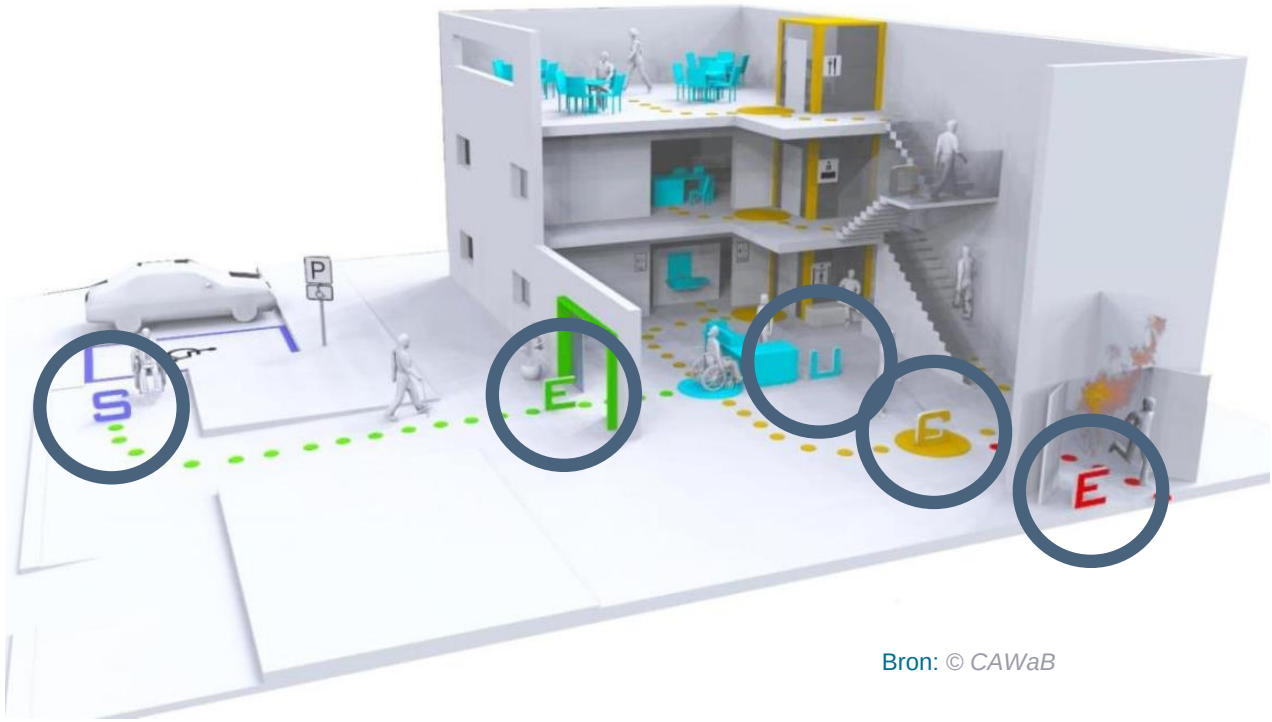
Bron: © *CEREMA (ex Certu)*

Macroscopische benadering

Microscopische schaal

METHODE **SECU_E**

S ➔ parkeren
E ➔ binnengaan
C ➔ circuleren
U ➔ gebruiken
E ➔ evacueren

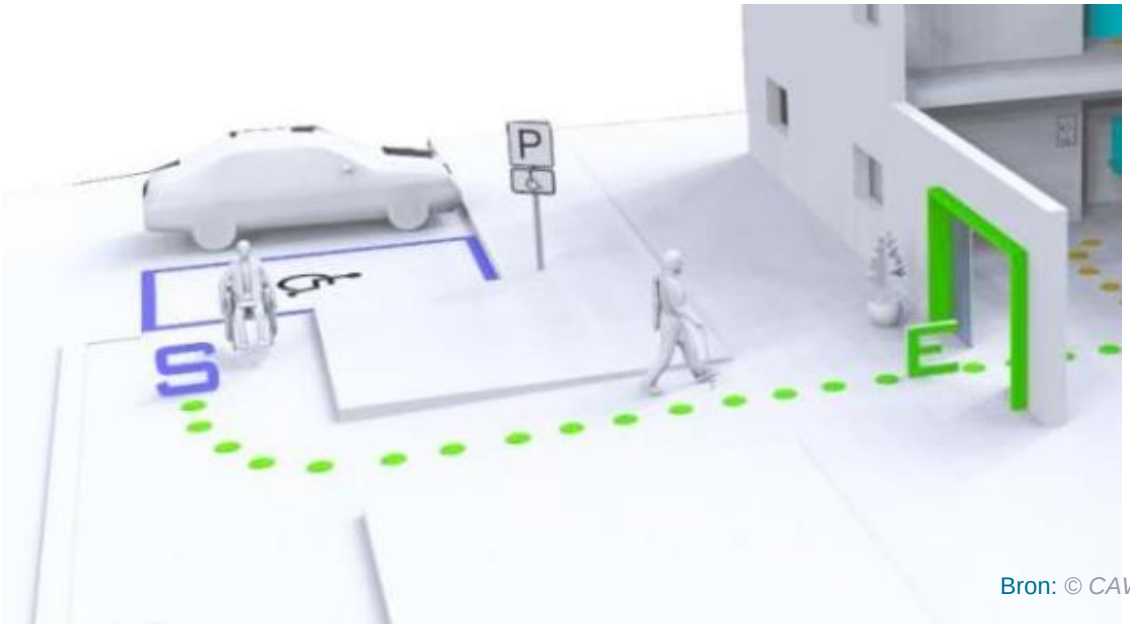
Bron: © *CAWaB*

uittreksel uit de Ontwerpgids voor toegankelijke gebouwen

METHODE **SECU_E**

Parkeren =

de parking kunnen herkennen en gebruiken

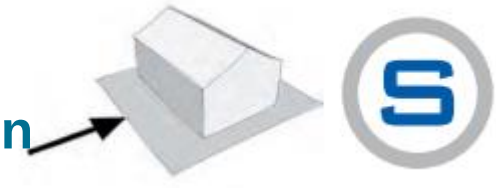

Bron: © *CAWaB*

METHODE **SECU_E**

Parkeren =

de parking kunnen herkennen en gebruiken

Deze schakel omvat:

- de **herkenning** van de **weg** die naar de **parkeer**plaatsen leidt
- de **herkenning** van de **parkeerplaatsen**
- de **kenmerken** van de parkeerplaatsen (horizontaal oppervlak, vlakheid, afmetingen,…)
- de **bediening** van de eventuele **inrichtingen** vereist voor het gebruik van de **parkeer**zone (automaten,…)

METHODE **SECU_E**

Parkeren =

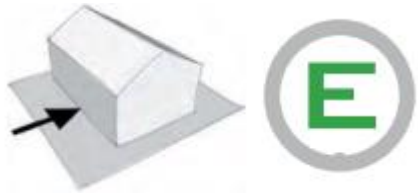
de parking kunnen herkennen en gebruiken

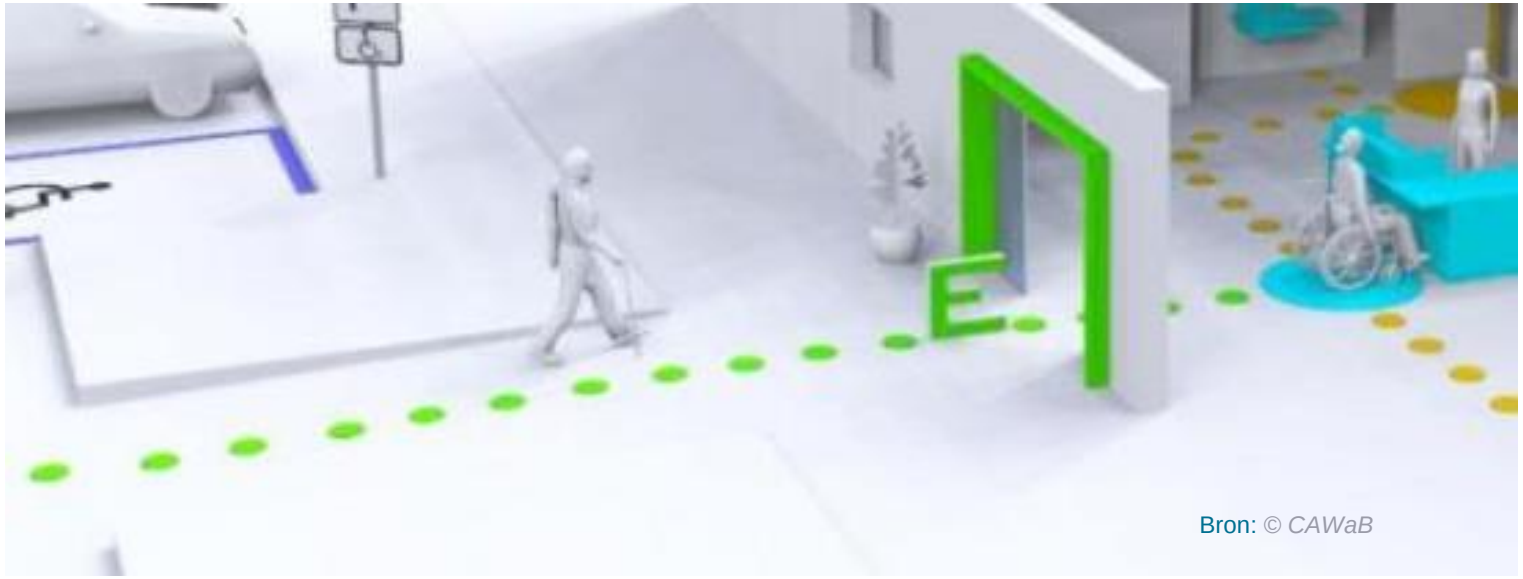

METHODE **SECU_E**

Binnengaan =

toegang hebben tot de ingang en erlangs binnengaan in het gebouw

Bron: © *CAWaB*

METHODE **SECU_E**

Binnengaan =

toegang hebben tot de ingang en erlangs binnengaan in het gebouw

Deze schakel omvat:

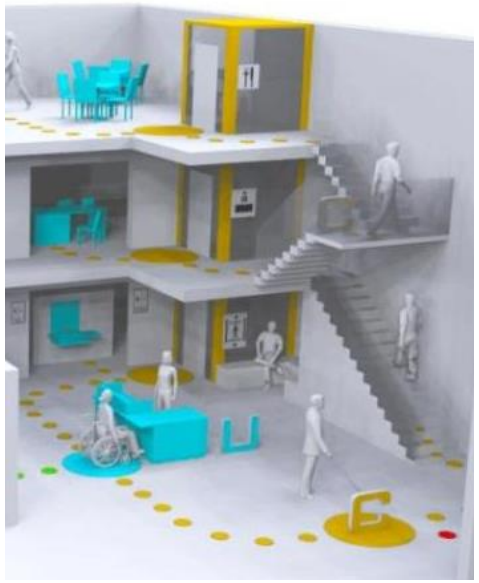
- de **herkenning** van het **gebouw** (bord, huisnummer)
- de **herkenning** van de **ingang** van het gebouw
- de herkenning en het volgen van de **toegangsweg**:
  - tussen het openbare domein (weg) en de ingang
  - tussen de parkeerplaats en de ingang of de lift (inpandig parkeren)
- de bediening van de **ingangsdeur** en het door deze deur gaan
- de herkenning van, de toegang tot en de bediening van de **inrichtingen verbonden aan de ingang** (brievenbus, oproepsysteem, videofonie, …)

METHODE **SECU_E**

Circuleren =

in alle zones van het gebouw kunnen circuleren en alle functies en diensten kunnen bereiken

Bron: © *CAWaB*

METHODE **SECU_E**

Circuleren =

in alle zones van het gebouw kunnen circuleren en alle functies en diensten kunnen bereiken

Deze schakel omvat:

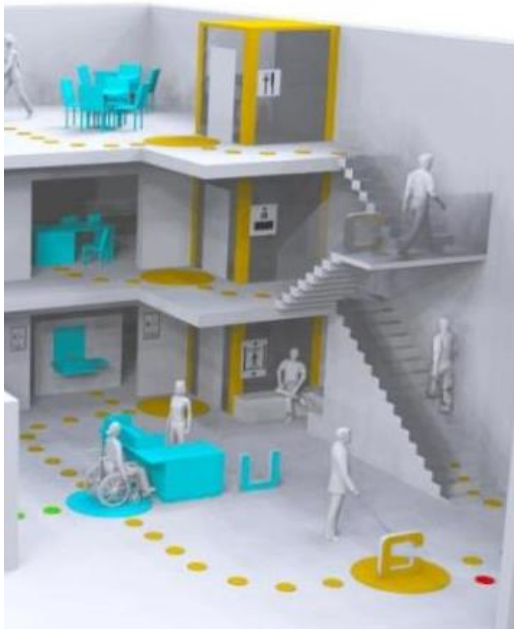
- de **herkenbaarheid** van de verschillende (**horizontale** en **verticale**) **circulatietypes**
- de **oriëntatie** in het gebouw (begrijpen van de trajecten en van de ruimte)
- de **toegangen** tot de verschillende (**horizontale** en **verticale**) circulatietypes
- het **begrijpen** en het **gebruiken** van de verschillende **inrichtingen** die in de verschillende circulatietypes voorhanden zijn (bedieningsknoppen van de liften, handleuningen van de toegangshellingen en trappen,…)

METHODE **SECU_E**

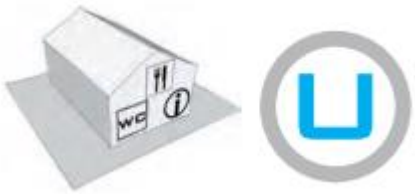
Gebruiken =

toegang hebben tot alle functies, diensten en inrichtingen

Bron: © *CAWaB*

METHODE **SECU_E**

Gebruiken =

toegang hebben tot alle functies, diensten en inrichtingen

Deze schakel omvat:

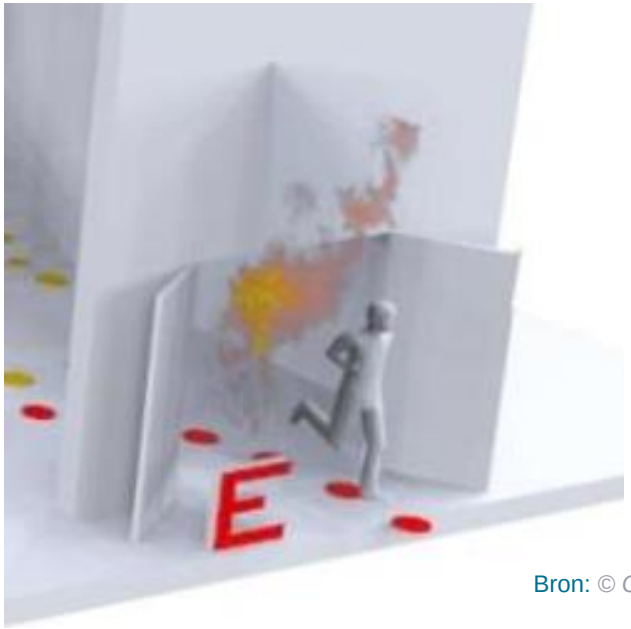
- de **herkenbaarheid** van het **geheel** van de **inrichtingen** en **diensten** van het gebouw
- de **toegang** tot de verschillende **inrichtingen**
- het **begrijpen** van hun **werking**
- de **bediening** van de verschillende **inrichtingen**

METHODE **SECU_E**

Evacueren =

in alle veiligheid de evacuatie mogelijk maken

Bron: © *CAWaB*

METHODE **SECU_E**

Evacueren =

in alle veiligheid de evacuatie mogelijk maken

Deze schakel omvat:

- de **herkenning** en het begrijpen van de **alarmsignalen**
- de toegang tot en de bediening van de **waarschuwings-/alarmknoppen** en van de **beschermingsinrichtingen**
- de herkenning van en de toegang tot de **vluchtwegen** en de **vluchtzones**
- het begrijpen van de **aanwijzingen** en andere **gegevens** m.b.t. de **evacuatie**

INHOUDSOPGAVE

SIMULATIE

ENKELE BEGRIPPEN VERBONDEN AAN DE TOEGANKELIJKHEID

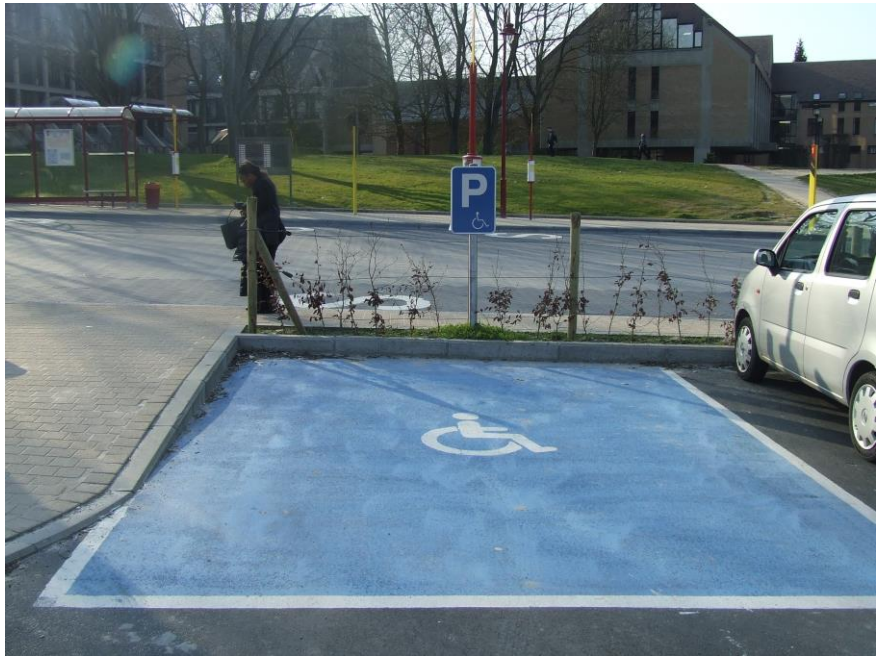
WETGEVEND KADER

IN DE PRAKTIJK

- Werkmethode
- **Voorbeelden: fotoreportage**

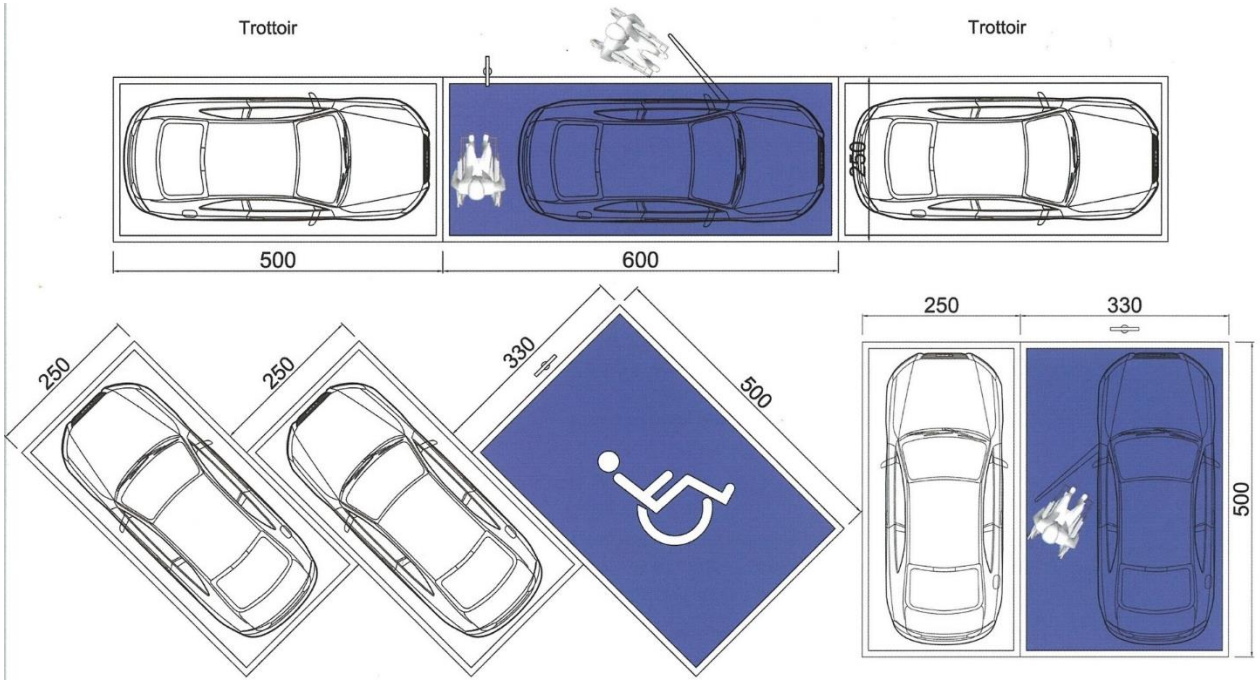
41 PARKEREN

De voorbehouden parkeerplaats

De voorbehouden parkeerplaats

Bron: © *CAWaB*

- Lokalisatie
- Signalisatie
- Dimensionering
- Kenmerken van de grond
- Parkeerplaats en gebouw op hetzelfde niveau
- Aantal voor te behouden parkeerplaatsen

BINNENGAAN

De toegangsweg

BINNENGAAN

De toegangsweg

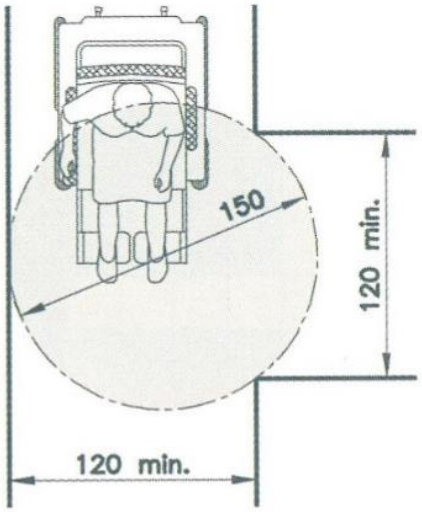

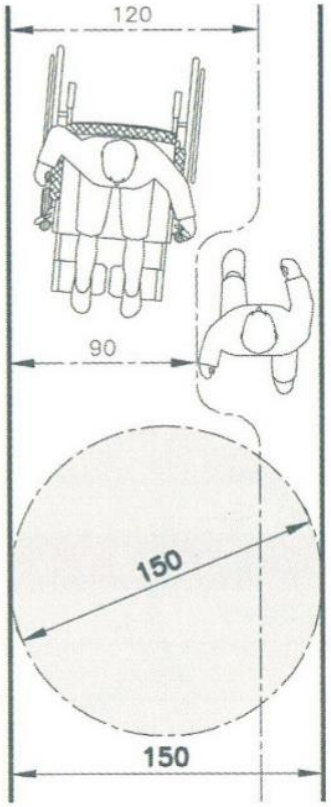
45

BINNENGAAN

De toegangsweg

Bron: © *CAWaB*

- Identiek voor iedereen
- Signalisatie
- Dimensionering
- Kenmerken van de grond
- Geen obstakels en voorkoming van gevaren

46

BINNENGAAN

De ingang

47

BINNENGAAN

De ingang

48

BINNENGAAN

De deuren

BINNENGAAN

De deuren

BINNENGAAN

De deuren

BINNENGAAN

De toegangshellingen

BINNENGAAN

De toegangshellingen

De deuren en hun toegang

- Gelijkvloerse toegang
- Herkenbaarheid
- Dimensionering
- Manoeuvreerruimten
- Gebruik van de inrichtingen
- Voorkoming van gevaren

CIRCULEREN

De drempels

CIRCULEREN

De drempels

CIRCULEREN

De niveauveranderingen

CIRCULEREN

De niveauveranderingen

CIRCULEREN

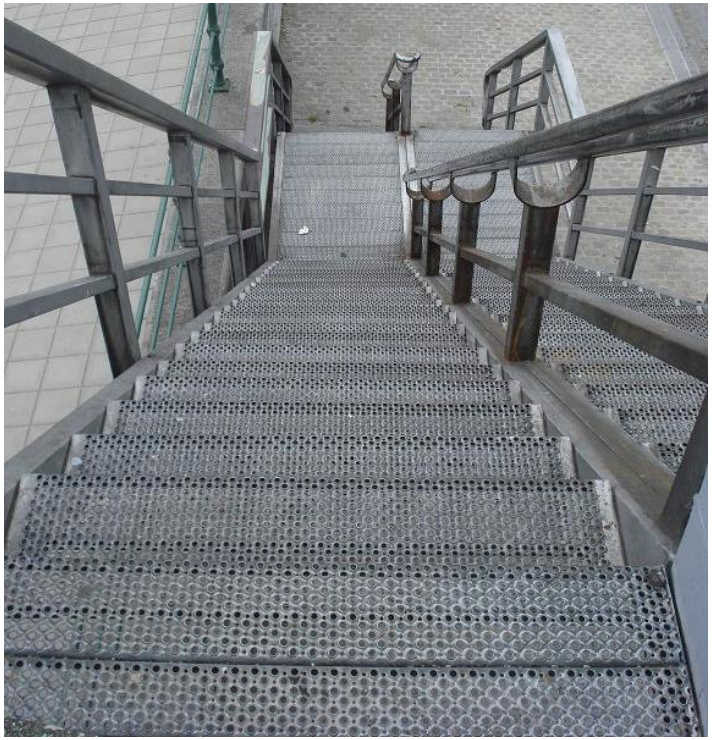
De trap

CIRCULEREN

De trap

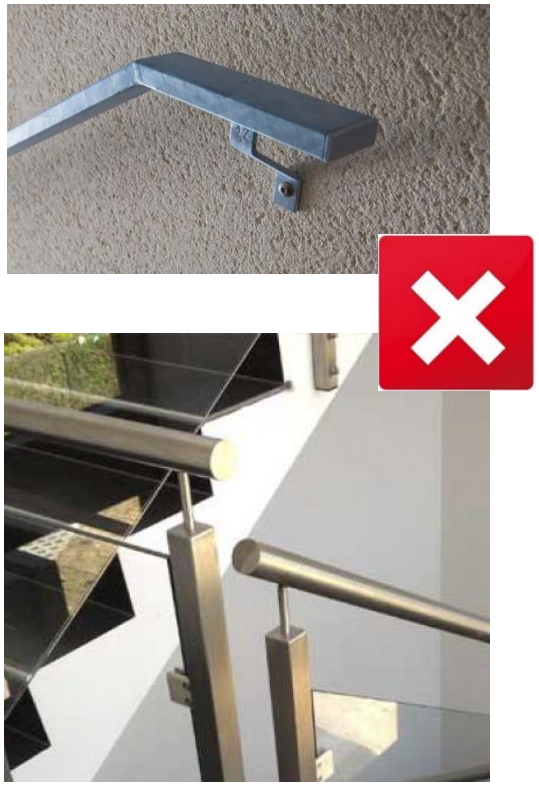

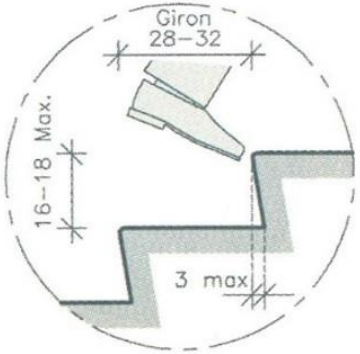
CIRCULEREN

De trap

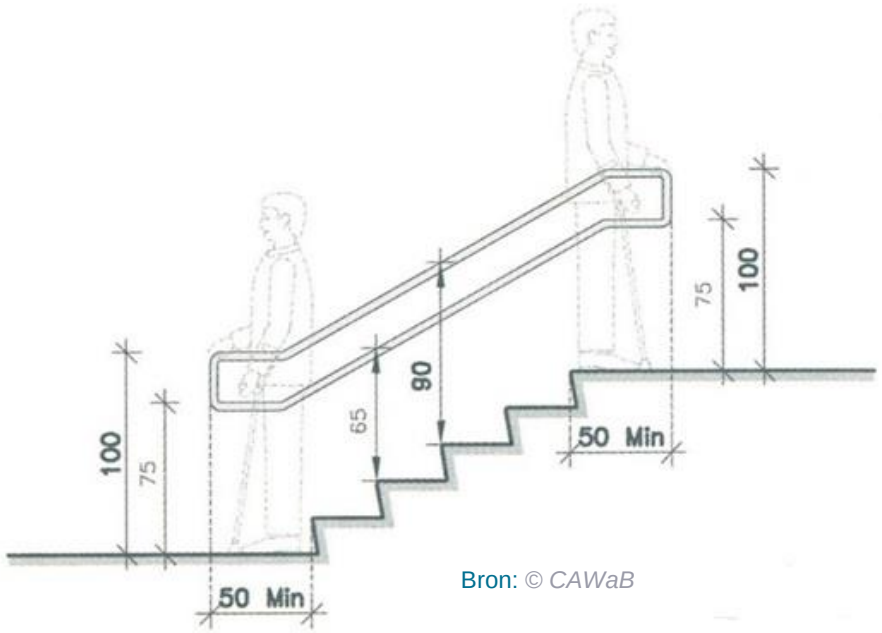

CIRCULEREN

De trap

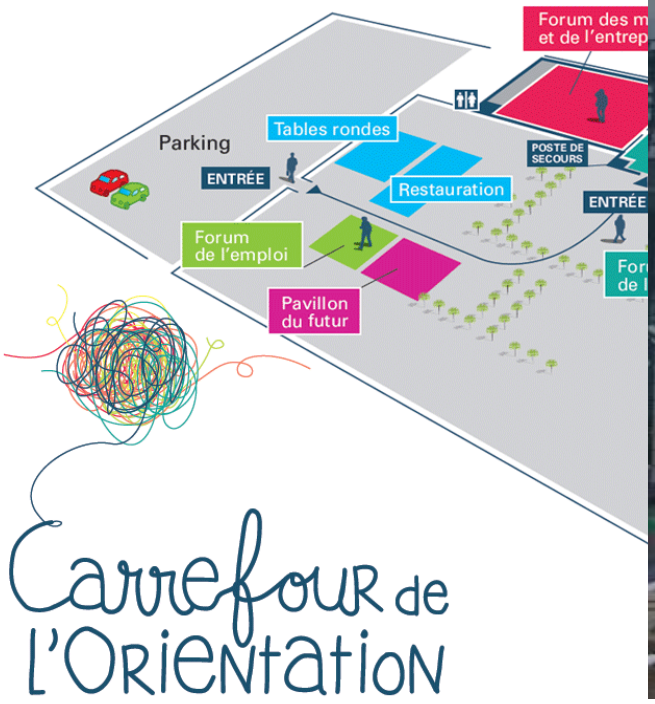
Bron: © *CAWaB*

- Dimensionering
- Trede en stootbord
- Gebruik van de inrichtingen (handleuningen, enz.)
- Voorkoming van gevaren
- Gebruikscomfort

62

CIRCULEREN

De signalisatie

CIRCULEREN

De signalisatie

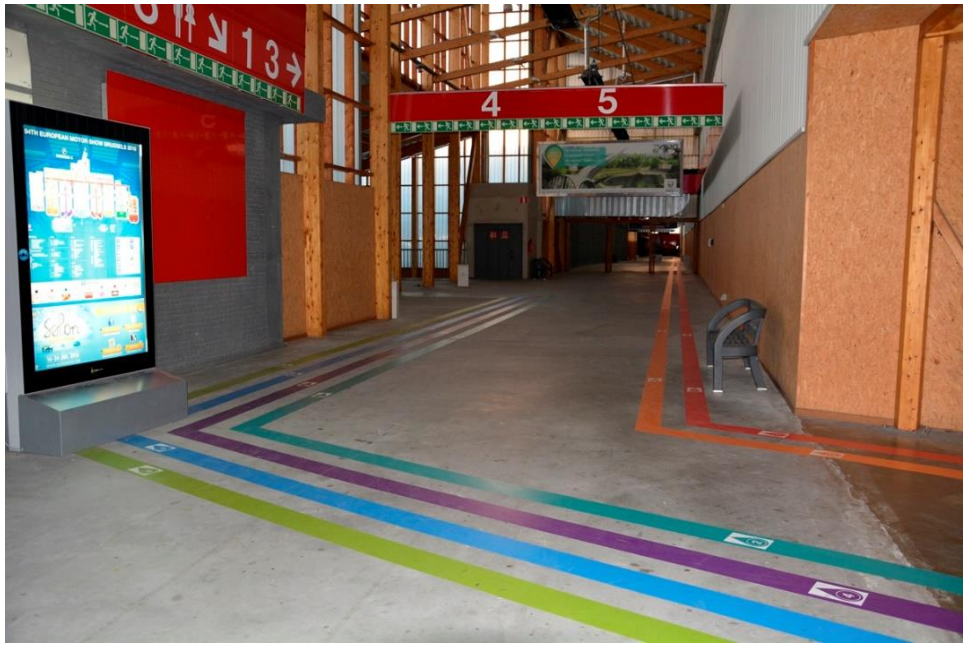

De signalisatie

CIRCULEREN

De signalisatie

- Leesbaarheid van de ruimten
- Lokalisatie
- Continuïteit
- Herkenbaarheid
- Dimensionering
- Gebruikscomfort
  - Zichtbaarheid
  - Leesbaarheid
  - Homogeniteit
  - Begrijpelijkheid
  - Multisensorische aanpak

Beveiliging tegen gevaar

CIRCULEREN

Beveiliging tegen gevaar

CIRCULEREN

Beveiliging tegen gevaar

CIRCULEREN

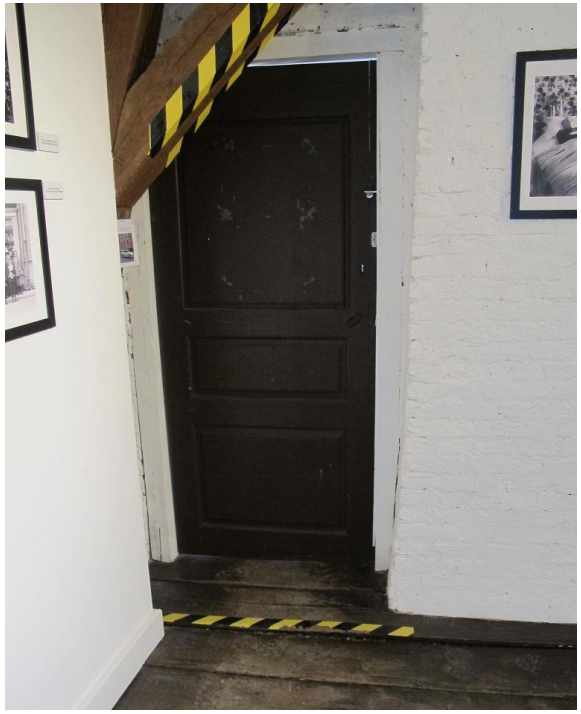
Beveiliging tegen gevaar

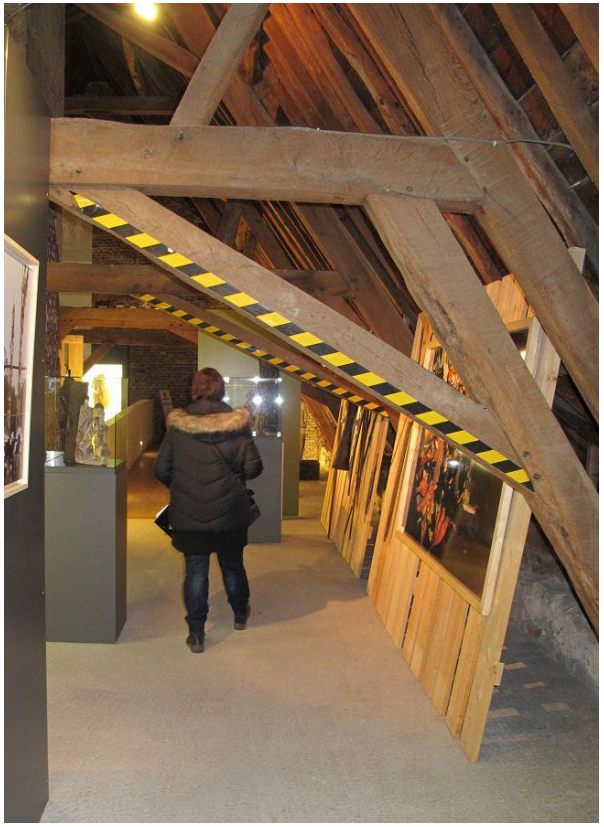

CIRCULEREN

Beveiliging tegen gevaar

De sanitaire voorzieningen

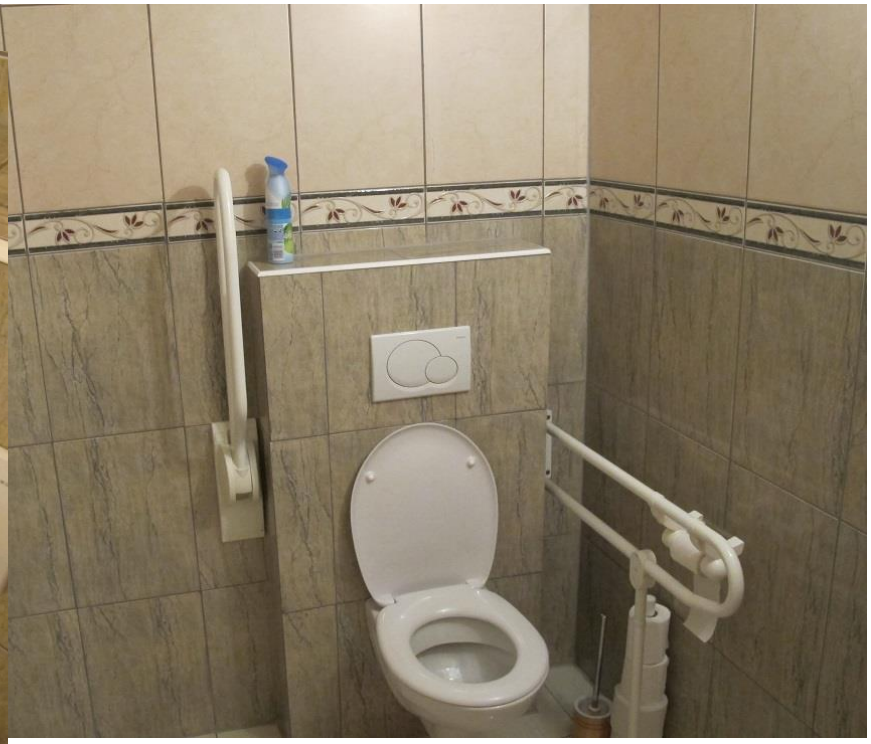
De sanitaire voorzieningen

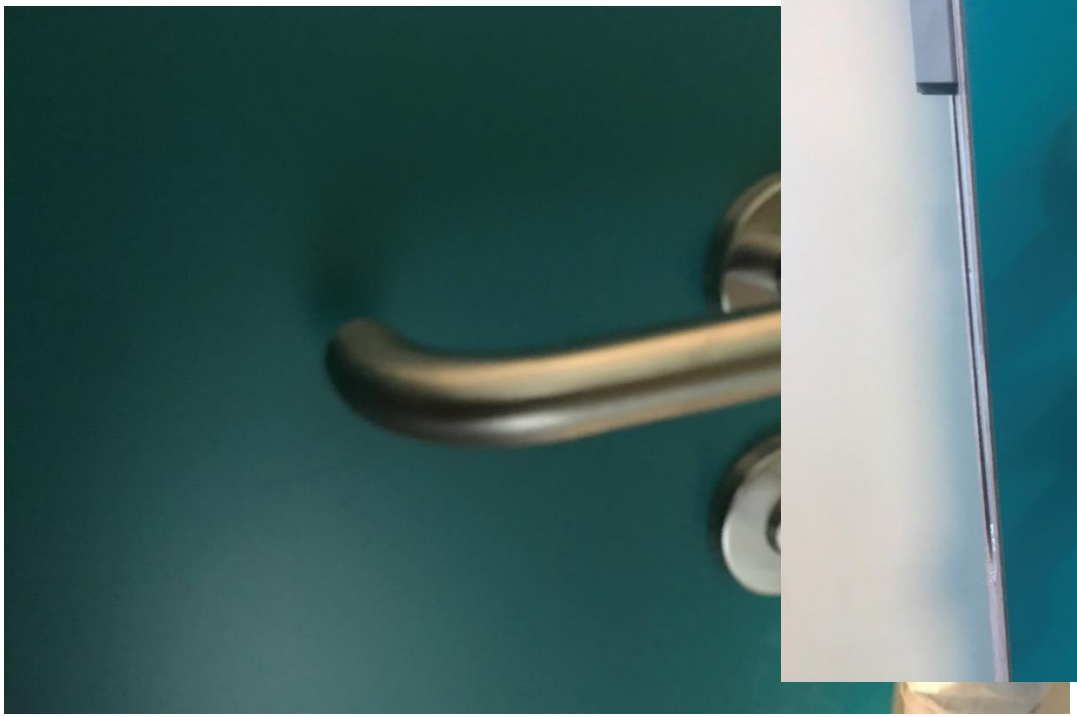

De sanitaire voorzieningen

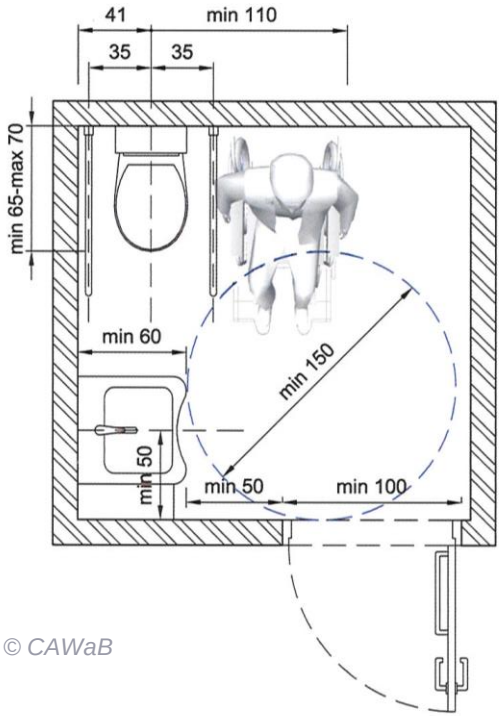

De sanitaire voorzieningen

De sanitaire voorzieningen

Bron: © *CAWaB*

- Gelijkvloerse toegang
- Herkenbaarheid
- Dimensionering
- Manoeuvreerruimten
- Gebruik van de inrichtingen
- Gebruikscomfort

Het onthaal

EVACUEREN

Brandpreventie

EVACUEREN

Brandpreventie

TE ONTHOUDEN VAN DE PRESENTATIE

- De interactie tussen de (3) **pijlers van de toegankelijkheid**
- De (10) **ontwerpcriteria**
- Het naslagwerk: de **Ontwerpgids voor toegankelijke gebouwen** (© CAWaB)
- Zoveel mogelijk voorrang geven aan het gebruik van **hulpbronnen, materiaal en referenties uit België**

- Advies inwinnen bij **verenigingen die gespecialiseerd zijn in de toegankelijkheidsmaterie** en niet bij een persoon in een handicapsituatie om **aangepaste toegangsvoorwaarden te garanderen voor de gehele collectiviteit** (coördinatie van de verschillende behoeften)

TOOLS

Gids Duurzame Gebouwen

https://cawab.be/Guide-d-aide-a-la-conception-d-un-batiment-accessible.html

Websites

- https://stedenbouw.irisnet.be/spelregels/stedenbouwkundige-verordeningen-svs/de-gewestelijke-stedenbouwkundige-verordening-gsv?set_language=nl
- https://cawab.be/
- https://www.unia.be

Foto's en andere illustraties zonder bronvermelding

- gerealiseerd door de medewerkers van Atingo

Opleiding

- https://atingo.be/formation/

CONTACT

Cédric MARLIERE en Marianne DEGROOTE

Opleiders en adviseurs inzake toegankelijkheid

Atingo

Rue de la Pépinière 23
5000 Namur (België)
+32 (0) 81 / 24 19 37
info@atingo.be
www.atingo.be
Atingo.bureau
Bureau Atingo

BEDANKT VOOR UW AANDACHT